

CIETUŠĀ TIESĪBAS UZ MANTAS ATDOŠANU KRIMINĀLPROCESĀ

VICTIM'S RIGHT TO RETURN OF PROPERTY IN CRIMINAL PROCEEDINGS

Dāvids Gurevičs, *Mg. iur.*

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes
Krimināltiesisko zinātņu katedras doktorants

Summary

This article explores the legal framework and practical issues related to the return of unlawfully taken property to the victim as a means of restoring violated rights in Latvian criminal procedure. It highlights regulatory gaps, emphasises the importance of property return during pre-trial proceedings, and distinguishes it from compensation. The author concludes that, in the case of movable property, the investigator or prosecutor is competent to assess ownership and decide on vindication, therefore, such decisions should not be delayed until the trial stage.

Atslēgvārdi: cietušais, mantas atdošana, atlīdzinājums, pirmstiesas kriminālprocess

Keywords: victim, return of property, remedy, pre-trial criminal proceedings

Ievads

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma¹ (turpmāk – KPL) 1. pantu kriminālprocesa mērķis ir nodrošināt taisnīgu krimināltiesisko attiecību noregulējumu, izvairoties no nepamatotas iejaukšanās personas dzīvē. Tā kā noziedzīgs nodarījums var būtiski skart personas mantiskās intereses, šis princips ietver arī taisnīgu mantisko attiecību noregulējumu kriminālprocesā.

Lai gan Latvijas tiesību telpā uzmanība tiek pievērsta noziedzīgi iegūtas mantas konfiskācijai, cietušo tiesības uz mantas atgūšanu tiek aplūkotas retāk. Turpretī mantas atdošana var būt būtisks līdzeklis cietušā tiesību atjaunošanai, taču tiesu prakse rāda, ka šo tiesību izpratnē pastāv nepilnības.

Nemot to vērā, šajā rakstā tiek analizēta noziedzīga nodarījuma rezultātā atņemtās mantas atdošana cietušajam. Rakstā tiek izmantota analītiskā pētniecības metode, analizējot normatīvo regulējumu un tā piemērošanu praksē.

¹ Kriminālprocesa likums: LV likums. Pieņemts 21.04.2005. [21.03.2025. red.]

Mantas atdošana kā cietušā aizskarto tiesību atjaunošanas līdzeklis

KPL 22. pants garantē cietušā – personas, kurai ar noziedzīgu nodarījumu radīts kaitējums, – procesuālās iespējas morālas un materiālas kompensācijas pieprasīšanai un saņemšanai. No KPL 350. panta pirmās un otrās daļas izriet, ka kompensācija ir krimināltiesisko attiecību noregulējums, kas izpaužas kā vainīgā maksājums cietušajam par noziedzīga nodarījuma rezultātā radušos mantisko vai nemantisko kaitējumu. Vienlaikus kaitējuma kompensāciju var uzskatīt par kriminālprocesā risināmo civiltiesisko attiecību² – aizskārēja pienākumu dot apmierinājumu cietušajam, kā to paredz Civillikuma³ 1635. panta pirmā daļa.

Kaitējuma kompensācija ir viena no Latvijas Republikas Satversmes⁴ 92. panta trešajā teikumā ietvertā taisnīga atlīdzinājuma pamatprincipa izpausmēm. Atlīdzinājums var ietvert ne tikai maksājumu par nodarīto kaitējumu, bet arī noteiktu darbību veikšanu, tai skaitā – personas īpašuma tiesību atjaunošanu.⁵ No civiltiesiskā aspekta cietušā prasība par prettiesiski atņemtās mantas atdošanu ir uzskatāma par vindikācijas prasību, kas vērsta uz īpašuma tiesību atzīšanu un valdījuma atjaunošanu.⁶

Juridiskajā literatūrā tiek atzīts, ka mantas atdošana cietušajam ir jāuzskata par prioritāro mehānismu, ko raksturo *restitutio in integrum* jeb pilnīga cietušā iepriekšējā stāvokļa atjaunošanas princips.⁷ No šā principa savukārt izriet, ka kaitējuma kompensācija ir pakārtots mehānisms, kas piemērojams pēc tam, kad manta ir atdota un pastāv citāds kaitējums, vai arī tad, ja mantas atdošana nav iespējama tā iemesla dēļ, ka noziedzīga nodarījuma rezultātā manta ir iznīcināta vai kriminālprocesā nav iespējams noskaidrot tās atrašanās vietu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, atdodot mantu, kas atzīta par noziedzīgi iegūtu, tai personai, kas to zaudējusi noziedzīga nodarījuma rezultātā, tiek atjaunots taisnīgums un nodrošināta cietušās personas tiesību aizsardzība.⁸ Līdz ar to mantas atgūšana ir patstāvīgs cietušā tiesību atjaunošanas mehānisms kriminālprocesā.

To, vai atbilstīgs atlīdzinājums cietušajam būtu mantas atdošana vai kaitējuma kompensācija, praksē bieži vien nosaka vainīgā rīcība pēc tam, kad viņš prettiesiski bija ieguvis cietušā mantu, piemēram, nodošana citām personām, patērēšana vai citāda izlietošana. Tā ar Ekonomisko lietu tiesas 2025. gada 23. janvāra spriedumu persona B atzīta par vainīgu KL 195. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā. Spriedumā norādīts, ka B pēc iepriekšējās vienošanās ar citu personu prettiesiski ieguva no C maksājumu 2611,50 euro, ko vēlāk B legalizācijas nolūkā no sava bankas konta izņēma skaidrā naudā. Ar spriedumu 2611,50 euro atzīti par noziedzīgi iegūtiem un, kā norādīts rezolutīvajā daļā, piedzīti par labu C ar iemaksas

² Senāta 24.11.2020. spriedums lietā Nr. SKK-268/2020, 9. punkts. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/432002.pdf> [aplūkots 21.03.2025.]

³ Civillikums: LV likums. Pieņemts 28.01.1937. [21.03.2025. red.]

⁴ Latvijas Republikas Satversme: LV likums. Pieņemts 15.02.1922. [21.03.2025. red.]

⁵ Sikāk sk.: Torgāns K. Saistību tiesības. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 159. lpp.

⁶ Sikāk sk.: Rozenfelds J. Lietu tiesības. 5. pārstrādātais izdevums. Rīga: Zvaigzne ABC, 2025, 127. lpp.

⁷ Doak J. Victims' Rights, Human Rights and Criminal Justice: Reconceiving the Role of Third Parties. Oxford and Portland: Hart Publishing, 2008, p. 210.

⁸ Satversmes tiesas 08.03.2017. spriedums lietā Nr. 2016-07-01, 20., 23.2. punkts. Latvijas Vēstnesis, 10.03.2017., Nr. 52.

mērķi “noziedzīgi iegūtas mantas vērtība”⁹. Domājams, ka šajā gadījumā atbilstoši Krimināllikumam¹⁰ (turpmāk – KL) 70.¹¹ panta ceturtās daļas prasībām pareizāks būtu pēc naudas līdzekļu atzišanas par noziedzīgi iegūtiem lemt par to atdošanu cietušajam, nevis piedzīt kā noziedzīgi iegūtas mantas vērtību.

Citā gadījumā ar Zemgales rajona tiesas 2021. gada 22. jūnija spriedumu, skatot krimināllietu vienošanās kārtībā, persona B tika atzīta par vainīgu KL 179. panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā. Kā tas izriet no sprieduma motīvu daļas, B pēc tam, kad bija saņēmusi glabāšanā cietušajai – personai C – piederošos naudas līdzekļus 17 500 *euro*, prettiesiski šo summu izšķērdēja, iegādājoties transportlīdzekli 16 550 *euro* vērtībā un daļu atlikušās summas iztērējot citām savām vajadzībām. Ar spriedumu B iegādātais transportlīdzeklis atzīts par noziedzīgi iegūtu un atdots cietušajai C, kā arī nospriests par labu C no B piedzīt kaitējuma kompensāciju 1200 *euro*.¹¹

Autora ieskatā, aprakstītajā piemērā tika sajaukti divi institūti – noziedzīgi iegūtas mantas atdošana un kaitējuma kompensācija. Nenoliedzot, ka cietušajai ir tiesības uz kompensāciju par visu izšķērdēto summu, domājams, likumam atbilstošs risinājums būtu noteikt kaitējuma kompensāciju cietušajai un konfiscēt valsts labā transportlīdzekli kā noziedzīgi iegūtu mantu, pēc kā no transportlīdzekļa realizācijas iegūti nauda līdzekļi būtu novirzāmi kaitējuma kompensācijas izmaksai saskaņā ar KPL 359. panta pirmo daļu.

Mantas atdošanas pamats

KPL tieši nereglamentē mantas atdošanu cietušajam. Šādas tiesības cietušajam nav noteiktas arī KPL 97.¹ pantā paredzētajās cietušā pamattiesībās kriminālprocesā. Tajā pašā laikā KPL 357. panta pirmā daļa nosaka īpašnieka vai likumīgā valdītāja tiesības saņemt mantu, ja tās turpmāka uzglabāšana kriminālprocesa vajadzībām vairs nav nepieciešama. Papildus tam KPL 235. pants reglamentē kārtību, kādā īpašniekam vai likumīgajam valdītājam tiek atdoti lietiskie pierādījumi un dokumenti pēc tam, kad ar tiem ir veiktas visas nepieciešamās procesuālās darbības. Līdz ar to KPL izpratnē cietušā tiesības atgūt mantu, kas viņam tika atņemta noziedzīga nodarījuma rezultātā, neatšķiras no citu īpašnieku vai likumīgo valdītāju tiesībām atgūt savu īpašumu.

Tādējādi tiesības atgūt prettiesiski atņemto mantu ir ne tikai tādai personai, kura ir ieguvusi cietušā procesuālo statusu saskaņā ar KPL 95. un 96. panta nosacījumiem, bet arī faktiski cietušajai personai. Šāda interpretācija ir iespējama, ievērojot, ka KPL 357. panta pirmā daļa runā par visiem mantas īpašniekiem un likumīgajiem valdītājiem neatkarīgi no tā, vai viņiem kriminālprocesā ir dalībnieka statuss.

Šajā ziņā ievērības vērtā ir krimināllieta personas B apsūdzībā par dzīvokļa un domājamo daļu iegūšanu ar viltu (krāpšanu) no cietušās S. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas spriedumu B atzīts par vainīgu. Ņemot vērā, ka izkrāptais nekustamais īpašums tika reģistrēts uz trešās personas vārda, tiesa, pamatojoties

⁹ Ekonomisko lietu tiesas 23.01.2025. spriedums lietā Nr. 18300010124.

¹⁰ Krimināllikums: LV likums. Pieņemts 17.06.1998. [21.03.2025. red.]

¹¹ Zemgales rajona tiesas 22.06.2021. spriedums lietā Nr. 12310000519.

uz KPL 360. panta pirmo daļu, atzina īpašumu par noziedzīgi iegūtu un lēma to atdot cietušajai S.¹²

Par minēto spriedumu apelācijas sūdzību iesniedza aizskartais mantas īpašnieks, uzskatot, ka, ņemot vērā ierakstu zemesgrāmatā par konkrētā īpašuma piederību aizskartajam mantas īpašniekam, to nevarēja atdot cietušajai S. Rīgas apgabaltiesa šo argumentu noraidīja, būtībā secinot, ka citādu rīcību ar izkrāpto dzīvokli KPL 360. panta pirmā daļa nepieļauj.¹³

Skatot lietu kasācijas kārtībā, Senāts atcēla Rīgas apgabaltiesas spriedumu daļā par noziedzīgi iegūtās mantas atdošanu cietušajam, secinot, ka pirmās instances tiesa nav pamatojusi spriedumu daļā par dzīvokļa atdošanu cietušajai un nav motivējusi, vai cietuši ir attiecīgā dzīvokļa īpašniece vai likumīgā valdītāja. Tādējādi, Senāta ieskatā, pirmās instances tiesa nav pamatojusi savu atzinumu, ka cietuši ir persona, kurai saskaņā ar KPL 360. panta pirmo daļu atdodama noziedzīgi iegūta manta.¹⁴

Skatot lietu atkārtoti apelācijas kārtībā, Rīgas apgabaltiesa veica cietušā īpašuma tiesību analīzi. Tā kā cietušās S īpašuma tiesības tika atzītas ar zvērīnātās notāres sagatavoto mantojuma apliecību, apgabaltiesa, atsaucoties uz Senāta judikatūru, atzina, ka īpašuma tiesību nostiprināšana zemesgrāmatā nav vienīgais juridiskais fakts, ar kuru saistāma īpašuma tiesību iegūšana. Tādējādi, ņemot vērā mantojuma apliecību, apgabaltiesa atzina cietušo par nekustamā īpašuma likumīgo valdītāju, kurai atdodams nekustamais īpašums.¹⁵

Nevērtējot pēc būtības apgabaltiesas secinājumus par dzīvokļa piederību cietušajai, Senāta un apgabaltiesas atziņas liecina, ka, lemjot par mantas atdošanu īpašniekam vai likumīgajam valdītājam, ir jāizvērtē pierādījumi par mantas piederību konkrētajai personai. Tādējādi lēmumam par mantas atdošanu cietušajam faktiski ir civiltiesiskas vindikācijas nozīme, jo tas kriminālprocesā ne tikai atzīst cietušā īpašuma tiesības, bet arī atjauno viņa valdījumu.

Mantas atdošana pirmstiesas kriminālprocesā

Starptautiskajos tiesību avotos mantas atdošana tiek atzīta par noziedzīgā nodarījumā cietušās personas vienu no būtiskākajām vajadzībām līdztekus kaitējuma kompensācijai. Piemēram, Apvienoto Nāciju Organizācijas 1985. gada 29. novembra Deklarācijas par taisnīguma pamatprincipiem attiecībā uz noziegumu un varas uzurpācijas upuriem 8. punkts noteic, ka vainīgajām personām ir pienākums sniegt cietušajiem taisnīgu atlīdzinājumu, kas ietver arī īpašuma atgriešanu.¹⁶ Šā doku-

¹² Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 30.01.2020. spriedums lietā Nr. 11087014916. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/509703.pdf> [aplūkots 21.03.2025.]

¹³ Rīgas apgabaltiesas 20.10.2021. spriedums lietā Nr. 11087014916. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/509704.pdf> [aplūkots 21.03.2025.]

¹⁴ Senāta 14.11.2022. spriedums lietā Nr. SKK-179/2022 (11087014916). Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/490902.pdf> [aplūkots 21.03.2025.]

¹⁵ Rīgas apgabaltiesas 09.05.2023. spriedums lietā Nr. 11087014916. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/509606.pdf> [aplūkots 21.03.2025.]

¹⁶ Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power. Pieejams: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-basic-principles-justice-victims-crime-and-abuse> [aplūkots 21.03.2025.]

menta komentārā norādīts, ka atbildīgajām amatpersonām ir jāpalīdz cietušajiem pēc iespējas ātrāk atgūt zaudēto īpašumu un nevajadzīgi neturēt to izmeklēšanas iestāžu rīcībā.¹⁷

Cietušo tiesību direktīvas¹⁸ 15. pants paredz, ka īpašums, kas izņemts kriminālprocesa gaitā, bez kavēšanās jāatdod cietušajiem, izņemot tad, ja tas vajadzīgs kriminālprocesa nolūkos. Direktīvas preambulas 48. apsvērums precizē, ka īpašums jāatdod pēc iespējas ātrāk, izņemot gadījumus, kad par īpašumu pastāv strīds vai tas pats ir nelikumīgs.

Savukārt KL 70.¹¹ panta ceturtā daļa paredz, ka noziedzīgi iegūtu mantu konfiscē, ja tā nav jāatdod īpašniekam vai likumīgam valdītājam, tādējādi indicējot, ka mantas atdošana ir prioritārs rīcības veids salīdzinājumā ar mantas konfiskāciju valsts labā.¹⁹ Līdz ar to jāsecina, ka, atšķirībā no kaitējuma kompensācijas, kas tiek noteikta ar gala nolēmumu krimināllietā, ja vien vainīgais nepiekrīt brīvprātīgi atlīdzināt cietušā pieteikto kompensāciju, mantas atdošana jānodrošina pēc iespējas ātrāk, t. i., nesagaidot gala nolēmumu krimināllietā.

Par mantas atdošanu ir iespējams runāt tikai attiecībā uz ķermeniskām kustamām lietām.²⁰ Lai arī KPL 357. panta ceturtā daļa paredz nekustamā īpašuma atdošanu pēc piederības īpašniekam vai likumīgam valdītājam, autora ieskatā, pareizāk būtu runāt par cietušā tiesībām atjaunot savu iepriekšējo stāvokli jeb tiesību apjomu. Tas pats attiecas uz bezķermeniskām lietām, piemēram, dematerializētām akcijām, kriptovalūtu, intelektuālo īpašumu.

Mantas atdošana kriminālprocesā ir iespējama divos veidos. Pirmkārt, mantai var būt lietiskā pierādījuma nozīme un tādēļ to var atdot cietušajam saskaņā ar KPL 235. panta otrās daļas nosacījumiem, ja ar to ir veiktas visas nepieciešamās procesuālās darbības. Otrkārt, mantu var atzīt par noziedzīgi iegūtu un atdot īpašniekam KPL 356. un 357. pantā paredzētajā kārtībā. Tas, kurš risinājums ir pareizāks, atkarīgs no tā, kur manta tiek atrasta un vai kādai citai personai nevarētu būt tiesības uz šo mantu.²¹ Šajā rakstā autors aplūkos otrā variantā iespējamību pirmstiesas kriminālprocesā.

Lai atdotu cietušajam pie noziedzīga nodarījuma izdarītāja atrasto mantu, ir nepieciešami divi secīgi soļi: 1) manta ir jāatzīst par noziedzīgi iegūtu; 2) jāpieņem lēmums par tās atdošanu cietušajam. Atbilstoši KPL 356. panta nosacījumiem mantas atzīšana par noziedzīgi iegūtu pirmstiesas kriminālprocesā ir iespējama gan ar tiesas lēmumu KPL 59. nodaļas kārtībā, gan ar procesa virzītāja (izmeklētāja vai prokurora)

¹⁷ Handbook on justice for victims. On the use of the Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power. New York: United Nations Office for Drug Control and Crime Prevention. Centre for International Crime Prevention, 1999, pp. 18, 35.

¹⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/29/ES, ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI. Pieņemta 25.10.2012. [21.03.2025. red.].

¹⁹ Eglaja L. Victim's right to compensation from the money launderer: a comparative perspective. Socrates. Riga Stradiņš University Faculty of Law Electronic Scientific Journal of Law, 2024, 29(1), p. 11. Pieejams: <https://sciendo.com/article/10.25143/socr.29.2024.2.09-15> [aplūkots 21.03.2025.].

²⁰ Satversmes tiesas 08.03.2017. spriedums lietā Nr. 2016-07-01, 15. punkts. Latvijas Vēstnesis, 10.03.2017., Nr. 52.

²¹ Kūtris G. Komentārs KPL 357. pantam. Grām.: Kriminālprocesa likuma komentāri. A daļa. Zinātniska monogrāfija prof. Kristīnes Stradas-Rozenbergas zinātniskā redakcijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 959.–960. lpp.

lēmumu, ja manta atrasta pie aizdomās turētā, apsūdzētā vai trešās personas (citiem vārdiem, ja manta ir kādas personas faktiskā varā) un ja tās īpašnieks vai likumīgais valdītājs iepriekš bija pieteicis mantas zudumu un pēc tās atrašanas ir pierādījis savas tiesības. Tomēr šāda procesa virzītāja rīcība ar mantu nav iespējama, ja pēc noziedzīga nodarījuma publiskā reģistrā ir grozīta mantas piederība – šādā gadījumā lēmumu var pieņemt tikai tiesa, kā to nosaka KPL 356. panta ceturrtā daļa.

No KPL 392.¹ panta ceturrtās daļas 4¹) punkta izriet, ka par rīcību ar noziedzīgi iegūtu mantu procesa virzītājam jālemj, izbeidzot kriminālprocesu, taču KPL 356. panta otrās daļas 2) punkta formulējums ļauj secināt, ka šādu lēmumu var pieņemt arī agrākā kriminālprocesa stadijā un neatkarīgi no tā, vai kriminālprocess tiek virzīts izbeigšanai. Vienlaikus tiesu nolēmumu analīze ļauj secināt, ka praksē iespēja atdot mantu pirmstiesas kriminālprocesā ne vienmēr tiek izmantota.

Ar Rīgas pilsētas tiesas 2024. gada 25. marta spriedumu, skatot krimināllietu vienošanās kārtībā, persona A tika atzīta par vainīgu KL 175. panta ceturrtajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā. No sprieduma izriet, ka A nolaupīja cietušajai juridiskajai personai piederošo dārgmetālu – četrus pallādija sakausējuma lietus – kopējā vērtībā 342 675,63 *euro* jeb lielā apmērā. Spriedumā cita starpā noteikts lietiskos pierādījumus – pallādija sakausējuma lietus –, kas glabājas Valsts policijā, saskaņā ar KPL 240. panta pirmās daļas 1. punktu atdot īpašniekam, t. i., cietušajai.²²

No spriedumā aplūkotā gadījuma nav skaidrs, kādi apsvērumi vai šķēršļi kavēja procesa virzītāju jau pirmstiesas procesā pieņemt lēmumu par mantas atdošanu cietušajai. Autors uzskata: ja likumdevējs ir piešķīris procesa virzītājam pilnvaras vērtēt mantas piederību, šī kompetence saglabājas arī tad, ja aizdomās turētais vai apsūdzētais apgalvo, ka manta pieder viņam. Procesā virzītājam ir jāizvērtē iesniegtie pierādījumi par mantas piederību un jāpieņem lēmums par tās atdošanu personai, kurai tā faktiski pieder. Šādam lēmumam jāseko pēc iespējas agrākā procesa stadijā, un nav nepieciešams lietu sūtīt uz tiesu, lai tiesa pieņemtu šo lēmumu.

Runājot par mantas atdošanu, jāpievēršas jautājumam par aizstāvības iespējām iebilst pret procesa virzītāja lēmumu, ja manta tiek atdota pirmstiesas kriminālprocesā. Saskaņā ar KPL 321. pantu procesa virzītājam šāds lēmums ir jāpaziņo personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, nodrošinot tai iespēju lēmumu pārsūdzēt.

Rodas jautājums, kā būtu jārikojas, ja persona tiek attaisnota vai kriminālprocess tiek izbeigts uz rehabilitējoša pamata pēc tam, kad manta ir atdota cietušajam. Neiedziļinoties jautājumā par to, cik pamatots šādā situācijā varētu būt bijis cietušā prasījums par mantas atdošanu, jāatzīst, ka šis jautājums KPL nav reglamentēts. Vienlaikus, domājams, ka likumam nav jāsatur risinājums visiem iespējamajiem dzīves gadījumiem, tāpēc šāda situācija būtu risināma, vēršoties ar civiltiesisku prasību par mantas atdošanu.

²² Rīgas pilsētas tiesas 25.03.2024. spriedums lietā Nr. 11094090815.

Kopsavilkums

1. Mantas atdošana cietušajam ir viens no taisnīga atlīdzinājuma veidiem par noziedzīga nodarījuma rezultātā radīto kaitējumu. To, kāds atlīdzinājuma veids ir atbilstošs – kompensācija vai mantas atdošana –, nosaka vainīgā rīcība ar mantu pēc noziedzīga nodarījuma.
2. Tiesības uz mantas atdošanu ir faktiski cietušajai personai neatkarīgi no viņas statusa kriminālprocesā. Lemjot jautājumu par mantas atdošanu, procesa virzītājam ir jāizvērtē cietušā īpašuma tiesības, piemērojot civiltiesību normas par īpašuma tiesībām un vindikāciju.
3. Atšķirībā no kaitējuma kompensācijas mantas atdošana jānodrošina pēc iespējas agrākā kriminālprocesa posmā – tiklīdz manta ir atrasta un ar to ir veiktas nepieciešamās darbības. Ja manta ir kustama ķermeniska lieta, procesa virzītājam pirmstiesas procesā ir pilnvaras lemt par tās atzīšanu par noziedzīgi iegūtu un atdošanu cietušajam bez nepieciešamības nodot šo jautājumu tiesas izlemšanai.